

Broedvogelonderzoek gemeente Losser 2008

Het broedvogelonderzoek in de Gemeente Losser bestaat uit twee gedeeltes. In de eerste plaats is dat het al jaren draaiende LSB-onderzoek, een van de vele SOVON-projecten en daarnaast een aanvullend onderzoek naar andere broedvogelsoorten, waarvan het de moeite waard is de populatiegrootte te monitoren.

LSB SOVON

De afkorting LSB staat voor Landelijk Soortonderzoek Broedvogels. Bij dit project van SOVON (Vogelonderzoek Nederland) wordt getracht jaarlijks de volledige Nederlandse broedvogelpopulatie van kolonievogels (bv. Blauwe Reigers, Kokmeeuwen, Oeverzwaluwen en Roeken) en landelijk zeldzame broedvogelsoorten, zoals IJsvogels, Grote Gele Kwikstaarten, Kleine Plevieren, Ooievaars, enz. te tellen. Ook de Vogelwerkgroep Losser doet al jaren aan dit project mee, zowel aan het tellen van alle kolonievogels in de gemeente Losser als aan het inventariseren van zeldzame broedvogels.

Kolonievogels

In Twente bestaat het rijtje kolonievogels uit Blauwe Reiger, Kokmeeuw, Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. In de gemeente Losser komen daarvan vier soorten voor, nl. Blauwe Reiger, Oeverzwaluw, Huiszwaluw en Roek. De kolonies worden jaarlijks in het voorjaar geteld en de resultaten worden via de districtscoördinator van SOVON voor Twente bij SOVON in Beek-Ubbergen geregistreerd.

Blauwe Reiger

Voor het eerst is een bewoond nest van de Blauwe Reiger binnen de gemeente Losser ontdekt. Deze uit één nest bestaande kolonie bevond zich langs de Dinkel bij De Poppe.

Oeverzwaluw

De i.v.m. de LAGA geplaatste permanente oeverzwaluwwand die opgebouwd is uit betonnen elementen met in totaal 240 nestopeningen, was het eerste jaar (2003) al meteen een groot succes. In 2008 werden in de wand 71 nesten geteld. Door het verloren gaan van zo'n 100 nesten in het Rutbekerveld werd eind mei een toestroom van 85 paren gezien, die binnen een week hun nesten in het zanddepot hadden uitgegraven. De firma Temmink was direct bereid de nesten met rust te laten en de werkzaamheden in het depot op een andere plaats uit te voeren. Er is dus succesvol in het depot gebroed.

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Oelemars	43	121	148	95	117	70	156
Dinkel/Schokland	2	0	0	0	0	0	0
Lutterzand	0	0	4	9	2	8	0

Huiszwaluw

De Huiszwaluwen binnen de gemeente Losser laten een achteruitgang zien t.o.v. van vorig jaar. Het bolwerk van deze zwaluwensoort bevindt zich in en bij De Lutte en De Poppe. De grootste kolonie met nesten bevond zich in 2008 bij Zanderink aan de Austweg in De Lutte. Hieronder staan de jaarlijkse aantallen bewoonde nesten van deze zwaluw.

2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
330	353	476	498	468	408	460

Roek

Binnen de gemeente Losser zijn momenteel drie kolonies bewoond:

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Kraesgenberg/Denekamperdijk	49	0	0	0	0	0	0
Gildehauserweg bij Dinkieweide	7	0	0	0	0	0	0
Hoek Grensweg/Gildehauserweg	42	41	0	0	0	0	0
Brilmansdennen	30	25	47	86	112	122	119
Zoekerweg/Gronausestraat	27	54	76	76	66	81	39
Rotonde Maria Geboorteker	3	8	6	3	0	0	0
Kennebroeksweg	46	83	0	0	0	0	0
Losserhof	0	10	11	0	0	0	0
Bakkerskamp	0	1	5	3	5	8	5
Ringstation Overdinkel	0	0	2	1	1	0	0
Begraafplaats Overdinkel	5	6	1	0	0	0	0
R.K.-kerk Overdinkel	0	0	1	0	0	0	11
Totaal	209	228	149	169	184	211	174

In 1996 waren er slechts twee kolonies, maar wel met in totaal 563 nesten. De vogels zaten in het processiepark in Overdinkel. In 1998 is deze grote kolonie verjaagd, zodat er binnen de gemeentegrenzen 20 nieuwe kolonies ontstonden met in totaal 326 nesten. Door verdere verstoringen is het aantal nesten in 2001 tot 149 nesten gedaald. In de afgelopen jaren groeide de kolonie in de Brilmansdennen door vermoedelijke verstoringen in het buitengebied. De grote, rustig gelegen kolonies aan de Denekamperdijk, Grensweg en Kennebroeksweg zijn van het ene jaar in het andere compleet verdwenen, waarna de vogels richting Losser zijn getrokken. Door aanhoudende verstoringen bij bestaande kolonies is het aantal Roeken dit jaar drastisch gedaald en concentreren ze zich nu op de Brilmansdennen.

Zeldzame Broedvogels

Monitoring Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn in 2003 twee telgebieden aangewezen. Jaarlijks worden hier in het voorjaar 's nachts drie tellingen uitgevoerd. Een gebied bevindt zich rondom het Ringstation in Overdinkel en het tweede gebied ligt bij de steenfabriek aan de noordkant van Losser. Het betreft gebieden met landelijk gezien zeer hoge dichtheden. Het telgebied Overdinkel kende minder Steenuilen dan gewoonlijk. Wellicht heeft dit te maken met de opkomst van de Bosuil in dit gebied (van 1 naar 4 paren).

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Steenfabriek	7	8	9	8	8	9
Overdinkel	11	12	14	13	10	12

Telgebied Losser

Teneinde de aantalontwikkelingen van zeldzame broedvogels goed te kunnen volgen zijn LSB-telgebieden die jaarlijks geïnventariseerd worden voor SOVON Vogelonderzoek Nederland erg nuttig. De jaarlijkse monitoring zorgt er voor dat de gegevens vergelijkbaar zijn.

In 2008 is het wederom gelukt de gehele gemeente Losser op zeldzame soorten te karteren. Een integrale steenuiltelling is niet uitgevoerd. Er wordt naar gestreefd deze intensieve telling eens in de vijf jaar uit te voeren.

Ooievaar

Het paartje Ooievaars heeft het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel. Van de jongen is er maar 1 groot geworden.

Grote Canadese Gans

Het eerste paar van deze soort in ons werkgebied had een territorium bij het Omleidingskanaal in de buurt van het Beuninger Achterveld.

Brandgans

Op het terrein van zandafgraving de Oelemars hebben 2 paren een territorium gehad. Er is in tegenstelling tot voorgaande jaren niet gebroed.

Kleine Plevier

De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen. Al deze pioniersbiotopen zijn onderzocht. Het leverde 4 paren op, waarvan een aantal succesvolle broedgevallen. De territoria bevonden zich op de Oelemars (2 terr.), de Luttermolen en de Duivelshof.

Kerkuil

In de gemeente Losser bevonden zich 27 paren Kerkuilen. Deze bevonden zich alle in nestkasten die door VWG-Losser en NM worden gecontroleerd.

Nachtzwaluw

Er konden 14 territoria worden gekarteerd. De verdeling dit jaar was als volgt: Beuninger Achterheide 4 terr., Stroothuizen 1 terr., Punthuizen 3 terr., Beuninger Binnenveld 1 terr. en Lutterzand 5 terr.

Middelste Bonte Specht

In 2005 konden 8 territoria van deze super-zeldzame soort, waaronder succesvolle broedgevallen, worden vastgesteld. In 2006 is de populatie spectaculair gegroeid naar 26 paren. In 2007 groeide de populatie nog verder door tot 32 paren. In 2008 kwam een stabilisatie met 31 territoria, waaronder succesvolle broedgevallen. Met deze aantallen behoort Losser inmiddels tot een van de beste gebieden voor de Middelste Bonte Specht in Nederland. De locaties liggen in het Borgbos, bij camping Oldekottink, Hakenberg, Paaschberg, Tankenberg, Boerskotten, Hooge Venterink, Kalheupink en Koksbos.

IJsvogel

In de Gemeente Losser konden dit jaar 15 territoria van deze beekoeverbewoner worden opgespoord. De locaties waren: Singraven, Puntbeek, Lutterzand, Oelemars/Zandbergen (2 terr.), Kribbebrug, Arboretum, Koppelboer, Wewwelstad, Euverman, Snoeijinksbeek, Markedal in Losser, Ruhenbergerbeek, Tiekeveen, Mekkelhorst en Kampbrug.

Grote Gele Kwikstaart

In de gemeente Losser zijn alle mogelijke locaties uitgekamd op deze beeksoort. Een groot aantal broedt in speciale nestkasten onder de bruggen over de Dinkel. In totaal zijn 27 paren geregistreerd. Losser is voor de Grote Gele Kwikstaart een van de landelijke bolwerken.

Europese Kanarie

Dit jaar werden er 2 zingende mannetjes aangetroffen in de bebouwde kom van Losser. De neergang ten opzichte van de voorgaande jaren volgt de landelijke trend.

Overzicht

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen hoe in de loop der jaren deze zeldzame broedvogels zich binnen ons werkgebied hebben ontwikkeld. De soorten van de Rode lijst staan met een * aangegeven.

Soort	2004	2005	2006	2007	2008
Ooievaar	1	1	1	1	1
Grote Canadese Gans	0	0	0	1	1
KolgansxBrandgans	0	0	0	1	0
Brandgans	2	2	3	2	2
Smient	0	1	0	0	0
Kleine Plevier	3	5	4	4	4
Kerkuil*	18	20	20	22	27
Stenuil*	n.g.	83	n.g.	n.g.	n.g.
Nachtzwaluw*	7	12	14	16	14
Middelste B. Specht	2	8	26	32	31
IJsvogel	9	11	10	13	15
Grote Gele Kwikstaart	29	29	31	31	27
Grauwe Klauwier*	0	1	0	0	0
Europese Kanarie	2	7	7	5	2

Overige soorten

Naast dit LSB-onderzoek bestond er de behoefte om uitgebreider onderzoek te doen naar broedvogels. In 2004 zijn we begonnen met een uitgebreide soortenlijst van vogels (zie tabel) waarvan we ieder jaar het aantal territoria willen vaststellen. Aan iedere soort is een soortonderzoeker gekoppeld, iemand die er voor zorgt dat uiteindelijk alle gegevens verzameld worden en dat deze worden opgeslagen in ons archief.

Soort	2004	2005	2006	2007	2008
Fuut	n.g.	7	8	7	10
Dodaars	5	5	6	8	10
Grauwe Gans	3	3	5	7	7
Kwartel	7	5	2	6	6
Watersnip*	1	0	1	2	3
Grutto*	n.g.	n.g.	1	2	4
Tureluur*	n.g.	n.g.	3	2	2
Veldleeuwerik*	n.g.	n.g.	9	13	18
Boomleeuwerik	6	5	5	3	6
Graspieper*	n.g.	n.g.	2	1	2
Gele Kwikstaart*	n.g.	n.g.	6	8	12
Roodborsttapuit	2	5	6	8	11
Kruisbek	n.g.	n.g.	4	0	0

De Futen werden gezien op het Omleidingskanaal (4 paar) en de Oelemars (5 paar). De Dodaars bevond zich met 2 paar in het Arboretum, 1 paar in het natuurontwikkelingsterrein aan de oostzijde van het Arboretum, 1 paar in Stroothuizen, Duivelshof en Punthuizen en 3 paar in de Hengelheurne. De Grauwe Ganzen hadden 3 territoria bij het Omleidingskanaal, 3 langs de Puntbeek en 1 op de Oelemars. De Kwartels bevonden zich in Beuninger Achterveld (2 terr.) en bij Overdinkel (4 terr.) Net buiten Stroothuizen riep er een in de gemeente Dinkelland. Ook bij Stroothuizen (1 terr.) en Punthuizen (2 terr.) bakenden Watersnippen hun territorium af. De Grutto's zaten in het Beuninger Achterveld, Stroothuizen, Roderveld en in het Kremersveen en de Tureluurs bij de Welp en in de Duivelshof.

Er werden meer Veldleeuweriken aangetroffen dan vorig jaar. Waarschijnlijk door het beter doorgeven van zingende exemplaren aan de coördinatoren. Er werden territoria ontdekt bij Stroothuizen (2 terr.) Beuninger Achterveld (6 terr.), Punthuizen (3 terr.), Hengelheurne/Snoeiijksbeek (1 terr.), Kremersveen (1 terr.), Overdinkel (1 terr.) en Oelemars (3 terr.). De Boomleeuweriken werden gezien in het Beuninger Achterveld (2 terr.), Lutterzand (3 terr.) en bij Punthuizen (1 terr.). De Graspieper had 2 territoria in het Beuninger Binnenveld. Ook waren hier 5 territoria van de Gele Kwikstaart, die ook nog met 2 paren vertegenwoordigd was in de Hengelheurne/Snoeiijksbeek. Op het nieuwe natuurterrein op de Duivelshof werd ook 1 territorium gevonden, evenals 1 in het Kremersveen en Binckhorsterveld en 2 op de Oelemars.

De Roodborsttapuiten bevonden zich in het Beuninger Achterveld (5 terr.), Punthuizen (2 terr.), Stroothuizen (1 terr.), Kremersveen (1 terr.), Oelemars (1 terr.) en Duivelshof-Oost (1 terr.). Opmerkelijk was dat dit jaar 4 paren in cultuurland konden worden vastgesteld.

Van alle soorten zijn (digitale) verspreidingskaarten samengesteld. Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten hebben een map met verspreidingskaarten ontvangen, zodat hun beheerplannen en subsidieaanvragen hierop afgestemd kunnen worden.

Rudi Lanjouw en Ben Hulsebos